

Mallorca cerca aigua

A Mallorca plou una mitjana de 500 mm per any. Les pluges se solen presentar en cicles irregulars, però amb una clara tendència: que els cicles secs siguin més importants que els humits.

La població mallorquina no ha parat de créixer, i se situa actualment amb poc més de 600.000 persones (601.751 l'any 1989), quan només trenta anys enrere, l'any 1960, era de 362.202 habitants.

Els últims trenta anys s'ha produït un increment en massa del nombre de turistes que arriben a Balears: poc més de 400.000 el 1960, més de 7 milions el 1988.

Una pluviometria gens generosa combinada amb una població, resident i visitant, constantment creixent donen un resultat bastant obvi pel que fa a l'aigua: els aqüífers es gasten, se salinitzen, i l'aigua comença a perdre qualitat i, fins i tot, pot arribar a escassejar.

Fins ara el problema de l'aigua s'havia manifestat, però mai com enguany. Les zones més afectades són els municipis de Palma i Calvià, l'aigua dels quals és de molt baixa qualitat. Les diverses administracions han accentuat els esforços per solucionar el problema.

El mes de febrer, l'administració autonòmica plantejà públicament la possibilitat d'importar aigua des de la Península. Concretament des del Principat. La passada setmana s'anunciava que el Govern central, que ha de donar el per-

La sequera i l'excés de consum han provocat a Mallorca una situació de manca d'aigua potable de qualitat. Interessos particulars i generals marquen un problema per a la solució del qual, fins i tot, s'ha plantejat importar aigua des de Tarragona.

mís pel transvasament, estava a punt de donar el vist-i-plau. La idea consisteix a llogar dos petroliers, adaptar-los al transport d'aigua, i que portin diàriament a Mallorca 25.000 tones d'aigua d'alta qualitat. És una solució que es planteja transitòriament, fins que estiguin a punt les plantes dessalinitzadores de Palma i la planta potabilitzadora d'aigua de mar de Calvià. La primera pot tardar uns dos anys a estar en funcionament, mentre que la segona encara no s'ha començat a construir.

Una altra possibilitat que s'ha plantejat és generalitzar els transvasaments d'aigua des de pous de la part forana cap a Palma. Actualment n'hi ha un en marxa que va des de Llubí a Palma i s'estudia de fer el mateix des del nord de l'illa: de sa Costera, una zona on a l'hivern es perd molta aigua de pluja que va a parar a la mar. L'empresa d'aigües de Palma fins i tot ha apuntat que molts pous que ara serveixen per regadiu a la part forana, puguin passar a proveir d'aigua la ciutat, canviant el seu ús actual.

Hi ha opinions enfrontades sobre les diverses possibilitats i, sobretot, un sentiment subjacent que converteix el tema de l'aigua en polèmic.

La propietat de l'aigua. La possessió de pous d'aigua, en una illa que tendeix cada vegada més a la sequera, desperta passions. Tot i que la llei és clara a l'hora de definir l'aigua com a bé públic i, per tant, impossible de comercialitzar, el fet és que a Mallorca molta gent considera l'aigua com a propietat privada.

Encara que la llei no permeti el comerç de l'aigua, la sospita sobre l'existència de xarxes d'especulació d'aigua està molt generalitzada. El diputat nacionalista Pere Sampol, quan començà la polèmica sobre la importació d'aigua, va fer unes manifestacions sobre l'existència d'aquestes xarxes, "màfies de l'aigua", les qualificà, implicant-hi persones de l'entorn del PP. L'empresa d'aigües de Palma va contestar amb una querrela que ara mateix està en tràmit.

Davant el complex problema de l'aigua s'han aixecat veus demanant l'expropiació de pous. Una mesura, per qui conegui la sociologia mallorquina, pràcticament impossible de dur a la pràctica. Cap partit polític s'atreveria a fer-ho. De fet, les diverses opinions envers l'expropiació no s'estableixen en funció d'ideologies, sinó d'una mena d'enfrontament Palma-part forana. Als pobles temen que els

El municipi de Calvià vol construir una potabilitzadora d'aigua de mar. Aquest poble és un dels que té major afluència de turistes a l'estiu.

transvasaments comportin la salinització de molts pous per mor d'una sobreexplotació. A Palma pensen que tenen dret a consumir aigua de qualitat, atès que la majoria de la població viu, o treballa, a la ciutat; i sobretot, que la majoria de l'aigua que ara es consumeix es dedica a l'agricultura, un sector que aporta escassament un 1'5% al PIB de Balears.

L'ús agrícola. Aquest és el tema fonamental per entendre la polèmica, pel que fa als pous de la part forana de Mallorca. La llei estableix que una persona que tengui un pou no pot utilitzar l'aigua lliurement. Ha de tenir una concessió pública. Aquesta concessió s'atorga segons l'ús que es donarà a l'aigua. Actualment, a Mallorca, l'ús agrícola representa entre un 60 i un 70% de l'aigua que es consumeix a tot l'illa.

EMAYA (Empresa Municipal de Aguas y Alcantarillado), l'empresa d'aigües de l'Ajuntament de Palma (PP), que proveeix també els pobles de la rodalia de Ciutat, considera que aquest ús massiu per al regadiu és la base fonamental del problema de l'aigua a Mallorca. Pere Sampol, gerent d'EMAYA –res a veure amb l'altre Pere Sampol, diputat del PSM, contra el qual, precisament, EMAYA ha presentat una querrela per les declaracions sobre les “màfies de l'aigua”–, fa una consideració inicial: “és evident que cada vegada hi ha menys recursos i més consum; la nostra obligació és proveir d'aigua i ens trobam que entre el 60 i el 70% de l'aigua que es consumeix a Mallorca es dedica a l'agricultura, mentre que l'agricultura no representa més que un 1'5% del PIB. Doncs bé, davant això n'hi ha que es plantegen dur aigua des de la Península

L'empresa de proveïment d'aigua de l'Ajuntament de Palma, EMAYA, ha proposat als pagesos que, voluntàriament, deixin de regar i cedeixin l'aigua a la ciutat, a canvi d'una compensació econòmica de 5 o 6 pessetes per m³. La Junta d'Aigües de Balears no veu clara aquesta possibilitat per por al negoci brut que es pot desencadenar.

la. És això lògic? El preu de fer transvasament des de pous de la pagesia és molt inferior al d'importar aigua des de Tarragona. Per mi és molt clar: si devers un 70% de l'aigua és consumida per l'agricultura per regar, no és imprescindible pagar aigua a 500 pessetes la tona, que és el cost aproximat de dur-la des de la península amb vaixells”.

La Junta d'Aigües de Balears –que depèn del Govern autònom (PP)– no avalua la situació exactament igual. Josep Antoni Fayas, director tècnic de la Junta, considera: “el que cal és plantejar-se si volem eliminar l'agricultura o no. No és un tema senzill. No és tan sols decidir canviar l'ús de l'aigua d'un pou, sinó que també s'ha de preveure que un pou, per a proveïment humà, consumeixi més que no quan era agrícola, i això pot afectar altres pous. Per tant no estam davant un plantejament que afecti un pou determinat, sinó que és general”.

EMAYA, però, insisteix que és la millor solució. El gerent, Pere Sampol, es queixa de la Junta d'Aigües: “nosaltres el dia 5 de juliol de 1993 demanàrem a la Junta una cosa tan simple com que un grup de pagesos, voluntàriament, deixin de regar i que deixin que aquesta aigua vengui a Palma. A canvi se'ls pot donar una compensació de 5 o 6 pessetes per metre cúbic, que és una quantitat que no treien regant. Nosaltres tendríem aigua i els pagesos, encantats. El que vull és que la Junta em contesti i em digui si això és possible. Si em diu que no, ja aniré als tribunals, si no hi estic d'acord. Però no, res de res. No s'han dignat a contestar”.

Des de la Junta, Fayas divergeix, novament,

La importació d'aigua de les comarques tarragonines és una opció transitòria. Suposaria un 8 o un 10% de l'aigua de Palma.

de l'empresa d'aigües de Palma: "la llei és molt clara, un canvi d'ús pot incloure una compensació per al pagès, però mai una compra. Això és molt important. Li posaré un exemple: si un senyor té un pou d'on treu tantes tones d'aigua per regar i obté per aquest regadiu un milió de pessetes a l'any, la compensació ha de ser d'un milió a l'any, encara que una vegada canviat l'ús del pou es puguin treure moltes més tones que abans. Per tant, parlem d'una compensació, no d'una compra. Es tracta que el pagès no hi perdi, però de cap manera que hi faci negoci sobre el canvi d'ús. Això és un canvi d'ús, estrictament això i res més".

Sobre les qüestions referides a especulació amb l'aigua i les passions que desperta la suposada propietat de l'aigua, els tècnics d'EMAYA i de la Junta no opinen, però el director tècnic de la Junta apunta el possible origen de les disputes: "quan intervé una empresa privada, que té un lògic afany de lucre... no sé, potser per aquest costat s'expliquin certs problemes. Diran que jo defens l'administració, i és cert, crec que és un tema que s'ha de portar des de l'administració, que no té voluntat de benefici econòmic, sinó de servei".

Diversos sectors han apuntat l'existència d'empreses que actualment negocien amb l'aigua, comprant-la a pous -l'ús dels quals podria ser agrícola- i venent-la per consum.

El gerent d'EMAYA no entra en aquestes consideracions i continua plantejant el problema en el mateixos termes: "és il·legal que un senyor que té un pou per regadiu vengui l'aigua. Però nosaltres no demanam això. El que demanam és fer un contracte amb uns senyors perquè ens cedeixin el seus drets; nosaltres demanaríem el canvi d'ús per a proveïment. A canvi el pagès obtindria una compensació. Jo crec que això és totalment legal."

Potabilitzadores i vaixells. Actual-

JOAN CELIÀ

La llei és clara a l'hora de definir l'aigua com un bé públic. Però el fet és que a Mallorca molta gent considera l'aigua com a propietat privada i n'obté una rendibilitat crematística.

ment hi ha en construcció una planta dessalitzadora a Palma i en projecte una potabilitzadora d'aigua de mar a Calvià. Mentre es construeixen, el Govern s'ha plantejat la possibilitat d'importar aigua, amb vaixells, des de Tarragona.

Per uns el camí és aquest. Per altres és una solució massa cara. Pere Sampol, d'EMAYA, reconeix que "les potabilitzadores poden solucionar el problema i els vaixells poden ajudar, però el metre cúbic de la dessalitzadora pot sortir per unes 60 pessetes, mentre que el de la potabilitzadora pot anar-se'n a les 300 i el preu dels vaixells pujaria unes 500 per metre cúbic. Jo deman: és necessari gastar aquestes fortunes potabilitzant i important aigua, quan l'agricultura gasta entre un 60 i 70% i és possible canviar l'ús d'aquesta aigua a un cost molt inferior?"

La Junta no comparteix l'anàlisi d'EMAYA. El director tècnic de la Junta d'Aigües considera que "el camí que cal seguir és el de la reutilització de l'aigua, depurant-la, per a l'agricultura". Però considera que "no es pot matar un sector, com l'agricultura, encara que la seva rendibilitat sigui molt baixa, abandonar el camp no és solució".

El responsable de la Junta es mostra convençut que el futur passa per la depuració-reutilització i per la potabilització. "Car?, sí, però és assumible a poc a poc. La gent ha d'entendre que l'aigua serà cada vegada més cara." I els vaixells? "Una solució transitòria que, en tot cas, serà per l'any vinent, i que només suposarà un 8 o un 10% de l'aigua de Palma. Serà car, entre 250 i 300 pessetes per metre cúbic, però potser serà necessari mentre es construeixen les potabilitzadores".

Sigui quina sigui la solució final que es doni al tema de l'aigua, tot fa pensar que només han començat els problemes. L'aigua, a Mallorca, és un valor que val molts i molts doblers, per bé que això estigui en contradicció amb el que diu la llei. **Miquel Payeras**

db DOMINGO

CENTRO FOTOGRAFICO
PROCENTER KODAK

Erudito Orellana, 13 · Tel. 385 23 55
G. V. Fdo. El Católico, 19 · Tel. 385 22 02

db DOMINGO

SERVICIOS RAPIDOS
REVELADO Y COPIAS COLOR
Y BLANCO Y NEGRO (ILFORD)
COPIAS COLOR HASTA 18" x 45"
TEXTURIZADO DE FOTOS

QSS
FOTOS Y DIAPOSITIVAS
EN 1 HORA

SERVICIOS RAPIDOS
REVELADO DUPLICADO Y
ENMAJADO DIAPOSITIVAS
INTERNEGATIVOS COLOR Y B/N
REPRODUCCIONES

VALENCIA

Convento Jerusalén, 22 · Tel. 352 96 51
Manolo Taberner, 34 · Tel. 383 27 51